

BISERICA și ȘCOALA.

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr.: pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCOALA“

Ear banii de prenumeratiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Nr. 6622/1904.

Tuturor oficiilor protopresbiterale și parohiale de sub jurisdicțiunea Consistorului din Arad.

Excelența Sa Dl. Ministru reg. ung. de culte și instrucțiune publică prin înaltul său ordin de datul 2 Noembrie a. c. Nr. 74979/1904, aduce la cunoștință, că președinții comitetelor parohiale în reprezentanța acestor comitete, cvitele pentru ajutorul de stat la salariul învățătoresc, precum și cele pentru cvincvenalele învățătoarești le pot trimite cu posta scutite de porto, dar' este a se notă pe cuvertă cuvintele: *Oktatási ügyben portómentes* — (In cauză școlară scutit de porto).

Cea-ce se comunică spre știre și acomodare.
Arad, 4/17 Noembrie 1904.

Ioan I. Papp,
Episcop.

Nr. 6379/1904.

Circular

cătră toți inspectorii școlari de sub jurisdicțiunea Consistorului gr.-ort. român din Arad.

În vederea necesității de a se păstra unitatea în ortografia și terminologia cărților didactice folosite în școlile confesionale de sub jurisdicțiunea acestui Consistor, precum și conziderând interesele tipografiei diecezane, care este un institut cu mențiunea de a **oferi ajutor bisericilor sărace**, pe viitor numai astfel de manuale didactice se vor admite spre folosire în școlile susamintite, **cari vor fi cenzurate prin acest Consistor și vor fi tipărite cu ortografia Academiei Române în tipografia noastră diecezană din Arad.**

Cea-ce se aduce la cunoștință publică spre știre și conformare.

Arad, 7/20 Noembrie 1904.

Ioan I. Papp
Episcop.

Nr. 5572/1904.

Concurs.

Pentru indeplinirea postului de protopresbiter în tractul Șiria cu parochia centrală Șiria, devenit vacant prin abzicerea protopresbiterului George Popovici, ales referent în senatul strâns bisericesc al Consistorului din Arad, subscrisul Consistor, după ascultarea votului concernentului comitet protopresbiteral, publică acest concurs cu termen de **30 zile**, computate dela prima zi, ce urmează după publicare în organul oficial »Biserica și Școala«.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt

I. Din parochia centrală Șiria:

- sesiunea apartinătoare parochiei protopresbiterale;
- birul parochial usuat;
- stolele îndatinat;
- întregirea dela stat conform legii.

II. Din protopresbiterat:

- Retribuțiunea dela dieceză pentru inspectiunea școlară și ședulele dela cununii, în suma ce o va ștabili Sinodul eparchial;
 - birul protopresbiteral dela 25 proești câte 20 cor.;
 - diurne pentru vizitarea canonică și revizuirea socoșilor conform concluzelor sinodale în vigoare;
 - spesele cancelariei ppresbiterale conform concluzului Sinodului eparchial Nr. 91 din 1878.
- Toate dările și sarcinile publice după sesiunea parochială le va suporta protopresbiterul alegând.

Aspiranții la acest post se avizează, ca în terminal indicat să subștearnă subscrisului Consistor recursele lor instruite cu documentele de evalificațiune, prescrisă în ș-ul 53 din Statutul-Organic și prin concluzul congresual Nr. 111 din 1888 și anume să dovedească, că au evali-

ficațiunea recerută a reflectanților la parochiile de clasa primă, să producă atestat de maturitate și să dovedească cu atestat, că au împlinit cel puțin cinci ani în serviciul bisericesc sau școlar cu succes deplin mulțumitor și că prin zelul, capacitatea și diligența lor s'au distins pe terenul bisericesc-școlar.

Din ședința plenară ținută în 10/23 Nov. 1904.

Consistorul gr.-or. român din Arad.

—□—

1—3

6628/1904.

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului de protopresbiter în tractul Hălmagiu, devenit vacant prin moartea fericitului protopresbiter Ioan Groza iunior, subscrisul Consistor, după ascultarea votului concernentului comitet protopresbiteral, publică acest concurs cu termen de **30 zile**, computate dela prima zi, ce urmează după publicare în organul oficial »Biserica și Școala.«

Emolumentele împreunate cu acest post sunt :

I. Din parochia centrală Hălmagiu :

- Birul și stolele îndatinat;
- întregirea dotațiunii preoțești dela Stat conform legii.

II. Din protopresbiterat.

- Retribuțiunea dela dieceză pentru inspecțiunea școlară și ședulele dela cununii în sumă, ce o va stabili sinodul eparchial.
- Birul protopopesc câte 10 cor. dela fiecare preot.
- Diurne pentru vizitarea canonică și revizuirea socoșilor conform concluzelor sinodale în vigoare.
- Spesele cancelariei protopopești conform concluzului Sinodului eparchial Nr. 91 din 1878.

Se observă, că amăsurat concluzului consistorial Nr. 10403/903 alegândul este îndatorat să contribuie anual din dotațiunea sa protopresbiterală și parochială cu 600 cor. spre acoperirea pensiunii protopopului Ioan Groza senior, până va fi acesta în viață.

Aspiranții la acest post se avizează, ca în termenul indicat să subștearnă subscrisului Consistor recursele lor instruite cu documentele de calificare, prescrisă în §-ul 53 din Statutul-Organic și prin concluzul congresual Nr. 111 din 1888 și anume să dovedească, că au calificarea recerută a reflectanților la parochiile de clasa primă, să producă atestat de maturitate și să dovedească, că au împlinit cel puțin 5 ani în serviciul bisericesc sau școlar cu succes deplin mulțumitor și că prin zelul, capacitatea și diligența lor s'au distins pe terenul bisericesc-școlar.

Din ședința plenară ținută la 10/23 Noemv. 1904. Consistorul gr.-or. român din Arad.

—□—

1—3

Adevărata misiune.

(¹/₂) Sunt grele zilele în cari trăim.

Nouri grei par'că se lasă din toate părțile asupra noastră, asupra bisericeii și mult încercatului nostru popor.

Contra caracterului etnic al poporului nostru se fac încercări ba de ademenire, ba de presiune; față cu alipirea sa de biserica strămoșască, apar din când în când pe orizontul vieții publice morbide simptome, ce amenință cu atrofierea simțmintelor religioase, cu aberațiunea ideilor de religiozitate și cu înșălarea în tabere stărine a celor ce se închină legii stămoșești.

Necredința propagată de sectele pseudo-filozofice moderne, caută să stârpească rădăcina credinței în sufletele slabe; propagande proselitistice umblă să corupă caracterele, convingerile, tăria convingerilor, care este temelia moralei, și baza vieții omenești cinstite.

Între astfel de împrejurări ale vieții, hârțuît și ademenit, momit și extaziat, în fața promisiunilor de »munți de aur,« — nu odată ușor îi este îndoielnicului a lua drumul rătăcirii...

În mijlocul drumului ce duce spre pierzare însă, trebuie să se înalțe ca din pământ, să străfulgere, ca și căzut din cer, — »păstorul cel bun, care își pune sufletul său pentru oile sale.«

Nu a lipsit Dumnezeu pe credincioșii din diecesa Aradului de chematul bun păstor.

În doi ani de fericită stăpânire a acestei de Dumnezeu scutite dieceze, P. S. Sa D-l Episcop diecezan de două ori a învrednicit cu vizitațiunea sa canonică părțile Banatului, de două ori Bihorul și inima diecezei, comitatul Aradului, ducând cuvântul adevărului, predicând evanghelia iubirei și îndemnând la muncă și jertfă pentru mărirea lui Dumnezeu și mântuirea credincioșilor.

Nu cu sabie, ci cu ramul de oliv în mână a străbătut și străbate P. S. Sa cărările misiunii arhiereești, învățând într'una și pretutindeni, care este adevărata misiune pastorală.

Să păstrezi și să îmulțești talentul ce ți-s'a dat ție dela Domnul, să ții curată moștenirea ta și să nu te lapezi de ale tale, — căci plângevei amarnic, cu și Petru după-ce de Mântuitorul s'a lăpădat!..

Ceea-ce dela Dumnezeu s'a lăsat fiecăruia, are să fie, — nu-mi voi umplea staulele mele cu oi pripășite, ci fie-care ale sale să aibă și să păstreze dintru ale sale.

În acest înțeles, cu acest caracter se înfățișează și se remarcă visitațiunile canonice ale bunului nostru Arhiereu, care știe mângăia în năcazuri, încurajia în muncă, întări în credință oile date păstoririi sale, umblând și grăind în numele Domnului.

Iar' poporul, care aude și înțelege glasul lui, cu sufletul întărit și cu inima mângăiată rămâne, trăiește și înaintea.

Cea mai recentă vizită canonică a făcut-o P. S. Sa D-I Episcop diecezan în Șimand, la sfințirea bisericii restaurate.

Lăsăm să urmeze aci raportul nostru despre acea frumoasă serbare :

Duminecă, în preziua sărbătorii sf. Arhangel Mihail și Gavriil, P. S. Sa D-I Episcop diecezan Ioan I. Papp a plecat din Arad, cu trenul dela amiază, însoțit de o frumoasă suită, plecând pentru Șimand, unde avea să officieze sfințirea bisericii renovate din temelie.

La gara din Zimandujfalú P. S. Sa a fost primit de o deputațiune, condusă de preotul Augustin Beleş, care binevintează pe P. S. Sa.

Un convoi de peste 30 trăsură, în frunte cu un impozant banderiu, pornește în lung și spre Șimand, unde poporul întreg îmbrăcat în haine de sărbătoare, așteaptă și primește cu entuziasm pe Arhiepiscop.

Vecernea a fost făcută de P. C. Sa dl Roman R. Ciorogariu, asistat de protodiaconul Dr. Iustin Suciu. La actul sfințirii bisericii precum și la sf. Liturgie a pontificat P. S. Sa D-I Episcop diecezan, asistat de numeroși membri din cler.

În decursul serviciului divin, P. S. Sa a binevoit a hirotesi pe P. C. Sa, dl director seminarial Roman R. Ciorogariu întru protosinodal. Meritosului preot A. Beleş i-a dat binecuvântarea, să poarte brâu roșu; pe diaconul Valeriu Felneac, ales capelan în Sămbăteni, l-a hirotonit întru preot; pe clericul Valeriu Dronca întru diacon.

A ținut apoi P. S. Sa credincioșilor o cuvântare plină de învățături.

În decursul întregului serviciu, care a durat de la orele 8 a. m. până la 2 p. m., a cântat, cu armonioase accente bisericești, corul seminarial din Arad, sub conducerea dlui Trifon Lugojanu.

Impresiunea ce a făcut-o credincioșilor din Șimand această strălucită serbare națională-bisericească va lăsa adânci și binefăcătoare urme — glăsuind pururea despre devoțiunea păstorului pentru turmă și de alipirea aceleia de dansul.

Chestia catehizării.

În timpurile grele ce le străbăteam se impune tot mai mult, ca bărbații chemați de Dumnezeu a conduce destinele bisericii și școlii noastre confesionale, la scopul menirii lor, să cumpănească și să afle soluțiunile trăbuitoare pentru delăturarea, sau cel puțin pentru oprirea piedecelor, ce ni-se pun în calea dezvoltării noastre morale-culturale.

Suntem în plăcută poziție de-a recunoaște cu mândrie, că în fața reformelor puse în prospect de ministrul cultelor, prelații noștri și-au făcut datoria de paznici ai bisericii, dar mai ales ai școlii noastre confesionale, care este în primejdie.

Venerabilul nostru Consistor diecezan a binevoit să dispună, ca în toate școlile de-aci înainte religioasă să se predee prin preoți, cu intenția ca pe de o parte să-și aibă soldatul, care să apere din ori-ce punct de privire școala și pe învățator, pe de alta

prin împreună lucrarea armonioasă pe terenul instrucțiunii și educațiunii tinerimei, să cimenteze raportul de frație între preoți și învățatori, raport care în prea multe din comunele noastre e încordat peste măsură, pe motive personale — prin certuri urite și prin alte zavistnice porniri păcătoase.

Cine s'a gândit serios și cu dragoste la iubita noastră școală confesională, va găsi, că procedura Venerabilului Consistor în chestia catehizării este una din cele mai binefăcătoare dispoziții ce s'a putut lua, în vederea furtunii, ce vrea să se descarce asupra capetelor noastre.

Într'un număr (40) al organului nostru officios „Biserica și Școala“ se tratează chestia aceasta cu competență și cu multă căldură. Toate momentele, cari trebuiau atinse și toate motivele cari slujesc la traducerea ideilor din ordinul consistorial în faptă, au fost invocate în articolul de care vorbim.

Nici ordinul Ven. Consistor însă și cu atât mai puțin organul nostru officios, n'au atins partea negativă a chestiei catehizării, pentru singurul motiv, că un ordin dat așteaptă executare, iar organele, la care se refere n'au voie să-l discute, ci prin rapoarte înaintate în urma executării, să prezinte piedecile, ce s'au ivit în cursul unui an de școală.

Înțelegători ai ordinei și disciplinei, preoții noștri, cred eu, nu vor discuta în conferențele lor ordinul Ven. Consistor, cu gândul, că s'ar subtrage dela îndatoriri și „obligamente corăspunzătoare misiunii pastorale,“ ce-ș vor arăta numai păreri și convingerile, pe baza experienței și-a raportului de viață dintre preoți și învățătorime cari nu se pot ascunde nici-odată și cu atât mai puțin când vorba e de-o chestie așa de vitală, cum este catehizarea.

Să vorbim cu cărțile și cu inima deschisă! Ordinul numit vrea binele nostru. Țintește, întâi de toate, să ne unească într'o direcție de muncă sănătoasă. Acest ordin e, așa-dar, un memento, un steag la care avem să privim ca și la gloria bisericii, și a școlii noastre confesionale! E un ideal scump, pentru care — de vor veni vremuri — să ne punem, ca niște soldați bravi, chiar și viața în joc!

Suntem noi gata să purtăm în lupta culturală steagul acesta cu izbândă? Nu! Pentru-că lipsește din sânul nostru dragostea frățască, fără de care nimic nu suntem. În cele mai multe din comunele noastre preoții și învățătorii sunt rău certați între sine și cu partea cea mai mare a poporului ce păstoresc.

Și cu cât vor fi mai bătrâni în slujbă — raportul de dușmănie nici el, n'a mai scăzut, ci din-contra s'a prefăcut în a doua natură, — iar' rezultatul instrucțiunii și educațiunii rămâne nul. Destrăbălarea morală cu toate consecențele ei, își face apoi grozave ravagii în sinul poporului rău crescut și nenorocit.

Ce să facem, ca acest rău să se delătore pe încetul?

Să ne aducem aminte, că numai atunci vom ajunge fii lui Dumnezeu, când ne vom privi de frați, și dragostea creștinească ne va fi soră!

Ca să atingem acest ideal mai îngrabă, să punem la cale conferențele mixte preoțești-învățătorești.

Scopul prim și vrednic al acestor conferențe să fie susținerea armoniei frățești între preoțime și învățătorime și delăturarea de cu bună vreme, a diferendelor unde s'au ivit, dintre acestia.

Cuvântul fraților să fie lege pentru toți, între toate împrejurările. Cine va dovedi rea credință și nu va spori în bine, să fie pedepsit, după greutatea păcatului.

Așa curățit și netezit drumul înțelegerii, — ușile școalelor vor fi deschise vouă preoților, de învățători cu bucurie, — pentru-că și noi le-am deschis ușile inimilor noastre.

Nu ne vom privi de Socrati și Aristoteli nici unul.

Nici nu vom sămăna semințe dușmănoase între familiile noastre, ci vom lucra mult și bine pentru fericirea poporului românesc, atât de scump sufletelor noastre.

Ne vom sfătui în conferințe apoi asupra diferitelor chestii pedagogice și pastorale. Representanța, ce am trimite-o Venerabilului Conzistor cu rezultatele practice ale muncii noastre înfrățite, va arăta bunăoară, că în punctul catehizării învățătorii nostri ca specialiști în ale metodice, deprinși a ceti ani de-arândul în sufletul băeților de școală, au produs și vor produce și pân' aci sporul laudabil și din studiul religiunii, pe lângă celelalte discipline profane; că prin urmare, instituirea preoților de catiheți, pe lângă toată pregătirea lor teoretică, nu va aduce roadele dorite, cum le vedem la învățători, nu pentru cuvântul, că sunt începători în arta instrucțiunii.

Am arătat în toată sinceritatea, mai departe, că preoții bătrâni, — cam cei cari au implinit 8—20 până la 30 ani de serviciu, ocupați în cele mai multe comune — alături de slujbe în și afară de sfânta biserică — cu economia câmpului, din care își susțin ca orice plugar familia, nici nu vor putea și nici nu vor avea plăcere să intre în frumoasa linie de luptă culturală, căci la asemenea treabă, numai tinerimea de acum 10—15 ani sfințită poate fi angajată, cu rezultate îmbucurătoare.

Din aceste și alte considerări Veneratul nostru Conzistor, apreciând referarea noastră, adecă raportându-se la experiența celor chemați, în multe chestii ce vor urmă s'ar pune mai întâiu în înțelegere cu noi, nu să-i marcăm punctele direcționare, ci să ne asculte gândul și inima, cum și modul de viață al poporului ce păstorim, ca apoi să aibă puncte de razim sigure, din cari porțind să-și vadă realizată totdeauna orice idee măreață, pentru binele bisericii și al școalei noastre mult cercate.

Chestia catehizării, așadară, ar trebui discutată, cea dintâi în prima noastră conferință mixtă.

Rezultatul discuțiilor l'am subșterne Veneratului nostru Conzistor. Bineînțeles, că până la definitiva rezolvire a chestiei, ordinul să-l executăm fără șovăire. Intr'un an se va vedea dacă e bine așa cum s'a început, ori mai bine eră, cum a fost.

Le-am scris acestea absolut convins de idea, că învățătorii au corăspuns pe întreaga linie chemării lor, prin urmare au și adus roade mulțumitoare și din studiul religiunii. Mi-am pus întrebarea: *că nu va stagnă oare studiul religiunii predat prin dascăli noi în toate școalele diecezci?* Și când mi-am făcut concluzia, că însuș un învățător începător, care s'a ocupat în patru ani conzecutivi numai cu științele pedagogice, din religiune, ca din alte obiecte de învățământ, nu-ți poate da rezultate mulțumitoare, m'am crezut dator să spun câteva cuvinte asupra chestiei catehizării, care, după mine, nu va atinge rezultatul dorit până atunci până când nu se vor pune, mai întâi, bazele reale ale unei frății între noi și frații învățători.

Singura soluțiune ducătoare la scop o văd în înfruntarea cât mai grabnică a conferențelor mixte preoțești și învățătorești.

Cherechiu, 1904 Oct.

Preot Al. Muntean al lui Vasile.

Explicare falsă.

„Să nu credeți că am venit să aduc pace pe pământ. Nu am venit să aduc pace, ci sabie“.
Mat. 10, 34

Sunt foarte multe cuvinte ale Mântuitorului cari în totdeauna au fost rău înțelese și rău înțebuinate.

De felul acestora sunt și cuvintele lui din Evaghelistul Matei, că el nu a venit să aducă pace, ci sabia.

De câte ori nu vor fi trâmbitat mulți că însuși Mântuitorul predică războiului! Câți predicatori nu se vor fi găsit cari să facă din *principiile iubirei și păcei* un adevărat cuceritor cu sabia! Poate că în imaginațiunea lor vor fi privit chiar pe Mântuitorul cu șapca de soldat pe cap și cu sabia la coapsă!

Desigur că toți aceștia nu se vor fi gândit serios la ce spun!

În adevăr, acele cuvinte din Matei, dacă le cetim singure, fără atențiune, fără a avea în vedere nici timpul când, nici locul unde au fost pronunțate, precum nici legătura strânsă în care stă cu celelalte precepte ale Mântuitorului, par' că nu au un alt înțeles de cât acela.

Din fericire însă avem un loc paralel cu acesta la Luca. Cel ce ceteste Evangheliile pentru a se instrui trebuie să știe că asemenea paralele se completează una pe alta și deci locul acesta din Matei nu trebuie cetit fără a avea în vedere și pe Luca. Ce se zice la Luca? În cap. XII v. 49—53 cetim: »Foc am venit să arunc pe pământ; și ce voesc dacă acum s'a aprins? »Cu botez am a mă boteză și cum mă strâmtorez până-ce se va sfârși? Au vi se pare că »am venit să dau pace pe pământ? nu, zic »vouă; ci împărăție. Că vor fi de acuma cinci »intr'o casă împărțiți, trei împotriva a doi, și

»doi împotriva a trei. Se va împărți tatăl împotriva feciorului, și feciorul împotriva tatălui; »mama împotriva fiicei, și fiica împotriva mamei, »soacra împotriva norei, și nora împotriva soacrei«.

Mântuitorul, aci ca și la Matei, arată clar și cu cuvinte tari marea diferență, contrastul enorm, care este între învățătura pe care el o aduce și între spiritul care predomină lumea de atunci — spirit de care el știa — că îi este cu deosebire contrar nu numai lui și învățătorei ce el predică, dar dușman nempăcat al tuturor, cari se converteau și adoptau credința ce el profesa și Evanghelia pe care el o predică.

Contrarii lui persecutau și urmăreau cu furie pe adevărații lui apostoli, pe credincioșii lui.

Această inimizitate dintre principiul creștinesc — credința în Iisus și învățătura lui — și dintre ideile cari predominau atunci lumea, era așa de mare, așa de puternic înrădăcinate în toate, în cât chiar cele mai scumpe și mai puternice legături familiare se sfărâmau. Eră o forță neînțeleasă, care făcea pe toți cari îmbrățișau ideile și credințele acestea divine, să uite totul în lume și să apere ceea ce simțeau, binele, că vine de sus. Eră o mână puternică nevăzută care împingea să arunce toate înclinațiunile persoanele pământești, să părăsească tot ce le era scump și iubeau în această lume, și în ultimul moment, când trebuia a se decide, să aducă toate simțemintele omenești jertfă datorii lor mai înalte către D-zeu, cu un cuvânt, să sacrifice tot ce este pământesc la ceea ce este ceresc.

Aceasta însă are ca urmare lupte înversurate, mai întâiu de *natură curat spirituală*, cari însă din cauza iritațiunii omului și a slăbiciunii lui de a se stăpâni se transforma în adevărate lupte sângeroase, crude, distrugătoare.

Acestea toate le-a știut mai dinainte Salvatorul omenirii. El le privea, cu spiritul său, pe toate ca deja întâmplate.

De aci profețiile sale că »va da frate pe »frate spre moarte, și tată pe fecior; și se vor »scula feciorii asupra părinților, și îi vor omori pe »dânșii; și veți fi urați de toți pentru numele meu«. (Mat. 10.²¹), cuvinte pe care Luca le redă mult mai dulci, mai puțin tari.

Aceste profeții sunt încă repetate și întărite în Matei 24 v. 6 sq. când el spune apostolilor: »veți auzi de războaie, și vești de războaie; căutați să nu vă spăimântați; că se cuvine toate acestea să fie; ci încă nu va fi atunci sfârșitul«. Lucruri mai mari se vor întâmpla, nu numai în familie, ci »se va scula neam peste neam, și »impărăție peste împărăție; și vor fi foamete și »ciume, și cutremure pe alocurea. Ci acestea »toate vor fi începătură a durerilor«.

Dar toate acestea au o cauză binecuvântată. Nu ura, invidia obișnuită omenească este focul,

care aprinde aceste lupte crâncene, ci predicarea Evangheliei, căci numai »atunci va fi sfârșitul »când se va propovedui această Evangheliie a »impărăției în toată lumea, întru mărturie la »toate neamurile« (Mat. 24 v. 14).

Din toate acestea se vede că Mântuitorul era departe de a acoperi, a ascunde întorsura periculoasă pe care, în urma predicării Evangheliei, o vor lua raporturile dintre oameni și dintre națiuni în timpurile viitoare. Din contră, el zugrăvea viitorul cu colorile negre, cu care se va prezenta ochilor oamenilor, cu aceleași colori cu cari se prezentau ochilor lui a tot văzători. Eră deplin convins de începerea unor lupte crâncene și nemiloase, cari făceau să iasă la iveală pasiunile și răutatea omenească. Cu câtă dreptate și în acelaș timp câtă dovadă de iubire și blândețe da el, când în altă parte zice: este imposibil ca să nu vie supărări, vai însă acelaia prin care vine scandalul! — El eră deplin convins că evoluțiunea omenirii de la inferior la ceva mai superior — cum eră învățătura predicată de El pentru întemeierea unui imperiu ceresc pe pământ — nu se putea face de cât cu mari lupte. Însă vai de aceia, cari din îndărătnicie și din rea voință sunt cauza unor asemenea lupte; vai de aceia, cari învinși de pasiuni și de răutate bestială, înlocuesc lupta spirituală cu vărsări de sânge omenească, devenind astfel cauza celor mai mari nenorociri în omenire!

Deci, în aceste cuvinte ale Mântuitorului nu este nimic, care ar putea servi ca motiv a conzidera pe *principiile iubirii* fără margini, de acel, care îndeamnă la războiu.

Aci, ca în multe alte locuri, trebuie a se ceti textul în legătura în care este în capitol.

Pretutindenea găsim în Evangheliile locuri din cari se poate vedea că Iisus Hristos nu numai nu a aprobat războiul, dar' a învățat ca toți să aplaneze certurile și neînțelegerile numai prin pace, prin bună înțelegere, singurele mijloace demne de om, ființă rațională și superioară animalului.

Ce am înțelege din »fericiți sunt făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema« sau din »pacea mea las vouă, pacea mea dau vouă; nu vă dau eu cum dă lumea; inima vouă »stră să nu se sperie și să nu se teamă« dacă Mântuitorul nu ar mai fi acel, care a predicat și adus pacea desevărsită în lume?

Aceea ce Mântuitorul zicea Apostolilor lui și tuturor cari sunt partizani ai învățăturilor lui, stă în cea mai strânsă legătură cu salutarea adusă de ingeri pe pământ la nașterea lui în pesteră din Betleem »pace pe pământ« (Luca II ¹⁴).

El nu putea predică de cât această pace.

O aruncătură de ochi asupra istoriei, asupra evoluțiunii culturii omenești, vedem că pre-

tutindenea este acelaș princip stabilit de Mântuitorul prin luptă la victorie, prin luptă la pace. Așa stă scris și deasupra vieței lui. Prin luptă a învins în lume, prin luptă a pus pe toți la picioarele lui, ca pe urmă să se sue la locul păcei cterne.

Câte persecuțiuni nu a suferit Biserica creștină? Câte războaie nu au venit asupra popoarelor cari se închină crucei salvatoare? Multe, nespuse de multe.

După toate este victoria și în urmă pacea.

Câte lupte nu are omul în socitate! Cu ai săi și chiar și cu sine însuși.

Eată acesta este singura deslegare pentru noi, pentru viața tuturor: luptă, și o luptă curată, pentru ceva ideal, pentru ceva ceresc.

Noi trebuie să luptăm ca să învingă pretutindeni spiritul creștinesc, adecă pretutindeni să predomine pacea cea cerească.

(„Vocea ortodoxă română“)

Marcu.

Material pentru istoria dieceșei

Act referitor la zidirea bisericeii din Hârșești — protopresbiteratul Vașcoului.

Anul 1803-a În luna lui Apr. În 3-a zile În Satul Hersești. Ei neavând biserică și fiind de parte Alte Biserici Intralt Sat nam putut umbla cu Jirtea noastră pă la alte biserici sau milostivit popa Teodor să facă biserică și au și făcut pă pământul lui Bogdan Urs: Alta Satul tăt dela Mare până la mic Sau rugat de Bogdan Urs de Sfătul să de pământ de vatră la S. biserică ca să nu smintească pă pruncii dânsului din pita bisericeii nimene așe dară Sfătul Ursul dacă au văzut așe Minton au dat pământ adec vatră la S. biserică și sau Ipăluit besărica pe moșie lui Bogdan Urs. Iară noi Satul dacă ne au ascultat de au dat vatră la S. beserecă Iii dăm scrisoare dela mâna noastră să fie pruncii pruncilor dânsului sfeți la S. besărecă în veci iară dacă o lăsa Ei de voe lor și or Da la Alții nimene să nu le de pământul în napoi dispre care lucru Dăm acest contractus Dela Brânca noastră întărit Cu trăsura crucii, Dat în S. Hersești 3-a Măj 1810-a.

Înainte noastră

Bir. Moza Iuon, jur. Usca Toma, Moza Vasalie, Mărne Todă, Mărne Nicoară, Mărne Ioanaș, Mărne Macavei, Mărne Ioan, Usca Iuon, Mărcuț Mihaiu, Tempeleu Pante, Mărne Toader, Hanăș Vasalie, Usca Toader, Bogdan Petru, Mărcuț Crăciun, Boțocan Naș, Pătran Ilina, Beste Vasalie, Moza Toader, Bogdan Georgie, Vasilie Popoviciu și tăt Satul Hersești.

(Originalul copiei prezente se află la Consistorul din Oradea-Mare.)

Moise Popoviciu.
preot.

CRONICA.

Consistor plenar s'a ținut Mercuri în sala mare konzistorială, sub prezidiul P. S. S. D-lui Episcop diecezan, față fiind următorii P. T. membrii:

Augustin Hamzea, R. Ciorogariu, I. Groza, G. Popovici-Șiria, C. Gurban, V. Beleş, Tr. Vățan, D. Muscan, Dr. N. Oncu, S. Raicu, Rusu-Șirianu, G. Purcariu, Gherasim Serb, George Lazar, Em. Ungurean și Dr. A. Cozma.

S'a hotărât ținerea alegerilor de protopopi pentru cercurile Șiria și Hălmațiu, designându-se de comisari, pentru Șiria P. C. Sa d-l R. Ciorogariu iar pentru Hălmațiu P. On. Dm. V. Beleş, protopop. S'a mai discutat și cauza școalei de fete cu internat din Arad, reorganizate de curând și s'a dispus ca ancheta delegată să-și continue lucrările pentru asigurarea existenței și prosperării școalei din cestiune, atât de necesare pentru timpul și împrejurările noastre.

* *Distincțiunea* P. C. Sale D-lui R. Ciorogariu prin hirotesia sa de protosinzel, a făcut bună impresie în toate cercurile. A două zi, după întoarcerea sa dela Șimand, P. C. Sa a fost felicitat de corpul profesoral dela iustitutul nostru ped.-teologic, de corpul funcționarilor konzistoriali și de numeroși amici. (s.)

Distincțiune. În ziua sfinților Arhangeli Mihail și Gavriil s'a săvârșit sfințirea bisericeii din St. Andraș, ppresbiteratul Timișorii. Cu aceasta ocaziune Preasfințitul nostru Episcop Ioan I. Papp a distins cu brâu roșu pe meritosul paroh de acolo Iosif Rădneanț. Actul sfințirii și distincțiunii l'a săvârșit părintele ppresbiter Dr. Traian Putici.

† *Necrolog.* Cuprinși de jale anunțăm moartea unui veteran slugitor la altarul Domnului, a preotului Pavel Moga din Tornea, despre a cărui trecere la cele eterne întristata familie a lansat următorul necrolog: Subscriși cu inima frântă de duree aducem la cunoștința tuturor rudeniilor amicilor și cunoscuților, că prea iubitul și neuitatul nostru soț, frate unchi și cumnat *Pavel Moga* paroh gr.-ort. în Tornea, după un morbid îndelungat și greu, împărțășit cu sf. Taine, a încetat din viață, în 10/23 Noevre la 1/28 ore a. m. în al 59-lea an al etății și al 31-lea al preoției. Remășițele pământești ale scumpului defunct se vor așeza spre odihnă eternă, dela locuința proprie în 12/25 Nov. la orele 10 a. m. în cimiterul bisericeii gr.-or. rom. din Tornea. Tornea, la 10/23 Noevre 1904 Fie-i țărîna ușoară și memoria binecuvântată! Văd. Elisaveta, născ. Mangra ca soție; Vasilie Mangra, protosinzel, vicar episcopesc în Oradea-Mare; Romul Mangra, paroh gr. or. în Giriș; Arsenie Mangra și soția Sofia Popoviciu; George Mangra și soția Mărioara Costa; Anița Mangra și soțul George Blaga, paroh gr.-or. O.-Homorog; Văd. Floare Moga, preoteasă ca cumnați și cumnate; Ilie Moga, econom Ferosig, ca frate; cu fii Petru, Pavel și Ioan; Ioan Moga și soția, paroh în Iermata; Zaharie Moga, Maria Moga. Teodor Moga, ca nepoți și nepoate.

AVIS!

Apropiindu-să sfârșitul anului rugăm pe toți abonenții nostri să binevoiască a grăbi cu achitarea abonamentului restant și curent.

Administrația foaiei

„Biserica și Școala.“

Concurs.

Pentru îndeplinirea parohiei de cl. I. din **Sân-Nicolaul mic** (cu filialele aparținătoare: Pusta mică, Aradul nou cu viile, Kisfalud, Szépfalu și Zsigmond-háza) în protopresviteratul Lipovei, se descrie concurs cu termen de **30 zile**, dela prima publicare în foaia diecezană „Biserica și Școala.“

Emolumentele împreunate cu aceasta parohie sunt: 1) Una sesiune paroch. pământ arător extravilan și una grădină intravilană, după care alegândul preot va suporta dările; 2) Birul preotesc dela parohieni, de fie-care număr de casă 1 cor. și de fie-care juger catastral 1 litră grâu; 3) Stolele îndatinăte conform normei ștolare votate de Ven. Sinod eparch. sub Nr. 210 ex. 1877; 4) Întregirea dotației preoțești dela stat (aci se observă că răposatului preot, ca preot cu ecalificațiune superioară i-a fost stabilită întregirea dela stat în suna de 1212 cor. 50 fil.)

Se observă că conform §-lui 8 din Regulament pentru parohii, jumătate din venitul parohiei, îi compete văduvei și orfanilor răposatului preot M. Beșan, un an de zile dela moartea acestuia, adecă dela 25 Iunie v. 1904 până la 25 Iunie v. 1905.

Recurenții sunt avizați, că recursurile lor, instruite cu documentele necesare pentru parohii de cl. I. și adresate comitetului parohial din Sân-Nicolaul-mic, până la termenul susindicat, să le subștearnă P. On. Domn Protopresviter Voicu Hamsea în Lipova (Lippa) precum și ca, pe lângă observarea dispozițiilor §-lui din Regulamentul pentru parohii, să se prezenteze în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sf. biserică din S.-Nicolaul-mic, spre a-și arăta desteritatea în oratorie și în cele rituale.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Voicu Hamsea*, protopresbit.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea postului de paroh din **Rippa** pprezviteratul Tinca cottul Bihor, cu termen de alegere în **ziua 17/30 Dec.** a. c. pe lângă următoarea dotațiune: a) 4951/1600 jug. pământ arător fânaț și imas în valoare de 80 cor. b) dela fiecare casă câte 2 cor. bani numerari și câte 30 lit. de cucuruz sfârmat în valoare de 400 cor. numărul caselor 50, a sufletelor 844, c) întregirea dela stat pentru preot fără 8 clase: 470 cor. Pentru cvartir se va îngriji preotul, și dările publice are să le solvească preotul. Se observă, că alesul paroh poate fi administrator parohial în parohia din vecinătate Valea-mare. Reflectanții la aceasta parohie recursurile lor instruite conform Regulamentului și adresate comitetului parohial le vor subșterne subscrișului ppresbiter până în 12/25 Dec. a. c. și se vor prezenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare, în s. Biserica de acolo spre a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Rippa din ședința comitetului par. ținută la 22 Iunie 1904 st. v.

Marțian Andru
presedinte

Ioan Triffan
notar.

În conțelegere cu mine *Nicolae Rocsin* ppresb.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea parohiei **Govoșdia** devenită vacantă prin strămutarea parohului Romul Vațan se descrie concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Venitele acestei parohii sunt: 1) 30 jughere de pământ arător și fânaț, cu un venit anual de 612 cor. 2) Interesele după suma de 418 cor., prețul alor 2 jughere de pământ espropriate de calea ferată. 3) Stolele usuate și birul dela 135 numere de case câte o măsură de cucuruz sfârmat. 4) Întregirea dotațiunii

preotului din vistieria statului 328 cor. 34 fil. respective 1128 cor. 34 fil.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie să-și trimită recursurile ajustate conform §-ului 15 lit. b. al Regulamentului pentru parohii. P. O. oficiu pprezviteral în M.-Radna, iar dâșii să se presinte pe lângă stricta observare a dispozițiilor §-lui din acelaș Regulament — în sfta biserică din Govoșdia pentru a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratorie.

Govoșdia, la 9/22 Noemvrie 1904.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Procopie Givulescu* ppresbiter.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii de învățătoare, la școala tractuală de fete din **Hălmagiu**, devenită vacantă prin pensionarea Paraschei Moldovan, se descrie concurs, cu termen de **30 zile** dela prima publicare în foaia oficioasă „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: 1) 600 cor. bani dela comunele aparținătoare școalelor tractuale din notariatele Hălmagiu, Hălmăgel și Bănești; 2) 80 cor. relut de cvartir dela parohia Hălmagi; 3) pentru lemne 10 cor. dela Hălmagiu, și 80 cor. dela parohiile aparținătoare; 4) pentru conferință 15 cor.; 5) scripturistica 10 cor.; 6) usufructul unui jumătate intravilan.

Cu privire la cvinvenalul, dela recurente se cere „declarație“, că pe basa serviciilor eventual prestate de când și formează dreptul la el?

Doritoarele de a ocupa aceasta stațiune, vor avea a subșterne rugările, — ajustate cu documentele prescise și adresate comitetului ppresc din Hălmagiu, — la oficiul ppresc din N.-Hălmagy având a se prezenta în decursul concursului, în care-va Duminecă ori sârbătoare, în biserică centrală din Hălmagiu.

Din ședința comitetului ppresc al tractului Hălmagiu, ținută la 30 Oct. (12 Noemvrie 1904.)

Ioan Georgiu

adm. ppresb. președinte

Mihai Vidu

not. comit. ppresc

—□—

2—3

Pe basa înaltului decis al Veneratului Consistor Nr. 2 50/184 B. 1902 din nou se descrie concurs, pentru îndeplinirea postului de capelan, cu drept de succesie pe lângă veteranul preot din Ponoara Gavriil Lungu, cu termen de alegere pe ziua **12 Decemvrie** st. v. 1904.

Venitele împreunate cu aceasta parohie sunt: 1) Casa parohială constătătoare din 2 chilli, culină, cămară și grădină de 800□. — locuința să conșearvă pentru veteranul paroch, dar la cas de înțelegere vor locui împreună. 2) Pământ fânaț 4 holde catastrale estinat în 16 cor. 3) Pășunat 31 holde catast. 800□ estimat în 16 cor. 4) Dreptul de pășunat în pășunea comunală și lemne de foc după recerințele parochului 5) Birul dela 180 case a una vică cucuruz sfârmai câte în 2 cor. computat = 360 cor.; din acest bir preotul este îndatorat a-și susține și cantor. 6) Una zi de lucru, pedestrașii cu mâna, jugașii cu jugul dela 180 Nri. de case. 7) Stolele usuate în trecut, compute după calculul mediu de 5 ani din urmă = 186 cor. și 8) Întregirea dela stat conform ecalificațiunii.

Din toate acestea venite alegândul capelan va beneficia două din trei părți.

Petenții sunt avizați că petițiunile lor, instruite conform presciselor Regulamentului pentru parohii adresate cttetului parohial din Ponoara până la 7 Dec. st. v. 1904 să le trimită oficiului ppresbiteral gr.-ort. rom. din Ortiteg (Ūrgeteg) p. u. Elesd iar până la 5 Dec. st. v. 1904 să se prezente în cutare Duminecă sau

sărbătoare în s. bis. din Ponoara, pentru a-și arăta dibăcia în cant și omiletică.

Din șed. ctului parohial ținută în Ponoara la 14/27 Oct. 1904.

Comitetul parohial

Cu consensul meu, *Iosif Moldovan* adm. ppresb.

—□— 2—3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante de clasa III-a din Șiumugiu ppresbiteratul Orăzii-mari, se escrie concurs, cu termen de alegere pe 12/25 Dec. a. c.

Emolumentele sunt: 1) Casa parohială cu 2 chilii culină, cămară, și cu edificiile laterale trebuincioase, și cu intravilan de 1/2 jug. catastr. 2) Pământul parohial 20 jug. catastrale. 3) Birul preoțesc dela 135 numere de case câte una măsură bucate, parte grâu, parte cucuruz, ori în bani, 2 coroane pentru una măsură, din care apoi preutul ales va avea să deie sfătuțului 12 vici. 4) Venitele stolare după usul din trecut.

Acestea venite împreună cu întregirea stabilită din partea Înaltului Guvern, pentru candidații fără 8 clase în sumă de 468 cor. 16 fil. care toate la oaltă dau un venit de peste 800 coroane.

Contribuțiunea după pământurile parohiale, are să-o solvească alegândul preot.

Se observă că alegândul preot are să provadă catechisările la toți școlarii deobligați, a frecvență școala cotidiană și de repetiție dela toate școalele aflătoare în parohie fără privire la caracterul aceloră, și fără a aștepta remunerațiune pentru acelea catechisări dela comuna bisericească ori de la diecesă.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie sunt poțiti a-și așterne recursele provăzute cu documentele rēcerute pentru parohii de clasa III-a și adresate comitetului parohial din Șiumugiu, să le subștearnă subsemnatului protopop în Oradea-mare până în 10/3 Decemvrie, având recurenții până la alegere a-se prezenta în vre-o Duminecă, ori sărbătoare la sf. biserică din Șiumugiu spre a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Comitetul parohial

În conțelegere cu: *Toma Pacala* protopop

—□— 2—3

Senegin contra tusei, răgușelei, durerii, de pept, ofticeii, tusei măgărești, catarului astmei, greutății de respirat, lungoarei și tusei seci. **Vindecă sigur și repede.** Prețul 1 cor. 20 fil. și 2 cor.

Capsic unsoare. Contra durerii de oase, podagrei, reumatismului, răcelelor, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și scrintiturilor. Cele mai îmbătrânite boale le vindecă. Prețul 1 cor. 20 fil. și 2 cor.

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprindearea de stomac, greața și vomarea, sgârcurile cele mai grele. Leac sigur. Folosește și la curățirea sângelui. Prețul 1 cor. 20 fil., și 2 cor.

Kaljodsarsaparil. Mijloc escelent pentru curățirea sângelui la morburi secrete 1 sticlă 2 cor.

Laxbons, Închiderea scaunului e cauza diferitelor morburi, precum palpitarea de inimă, ameteți, dureri de cap și altele. Deci cine suferă de încheierea scaunului numai de cât să comandeză **Laxbons** zacharele purgative. plăcute și dulci la luat. Prețul 1 cor.

Chimicale, drogoue, legături și bandagerie chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rom și altele. Tee russice, parfumuri, săpunuri, crem escelent pentru față și mâni. Articole

cosmetice, oleu pentru păr. Esență pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți pecum și praf. Ori-ce fel de articol din bransă. Toate foarte ieftine. Faceți întrebare și Vē veți convinge.

Cornel Demeter.

apotecar în Szászváros, iskola-uteza 46

Premiat cu premiul I la București în 1894.

SCULPTOR ROMÂN.

Am onoare a aduce la cunoștința On. d-n preoți și învățatori precum și întreg On. public român următoarele:

Ca sculptor de lemn sunt în poziție să servesc în ori-ce vreme cu ori-ce fel de lucru de sculptură și măsurit pentru sfințele noastre bisericii creștinești etc. d. e.

Iconostase (Temple) Străni, Tro-nuri, Scaune, Chivote, Uși, Răpizi, Cadre, etc.,

În ori-ce stil s'ar recere, cu cele mai moderate prețuri. Construes: Planuri după dorință. Pentru toate lucrurile mele iau garanță deplină că sunt de prima calitate atât ca lucru cât și ca artă.

Atrăgând atențiunea On. public asupra impregiurării, că chiar buna cuviință ar aduce cu sine ca bisericile noastre românești prin măestri români să se înfrumșezeze.

Rog bunăvoința în special a Onor. officii și comitete parohiale.

Cu tot respectul semnez

IOSIM IULIU BOSIUC,
sculptor în Berliște, poșta Jâm (Banat).

Promovat cu distincție de școala de sculptură

Cea mai mare minune a secolului present,

OROLOGIUL

Anker, sistem Roskopf Patent

punctual, regulat până la minut, luminând foarte

deschis, bucata 2 fl. 20 cruceri.

Tot acesta cu căsulie gravată 2 „ 65 „

neagră 3 „ — „

Lațuri de orologiu din nikel ori aurite cu compas

sau alte obiecte 45 cruceri

Nesatisficând, banii se returnează. La cerere espedez

gratis și francat libel de preț-curent despre oro-

loage, aur, argint, argint de china ob-

iecte musicale, părțile de oro-

logiu și instrumente

F. PAMM,

Krakau, Öster. Zielonagasse 3.

Înființat în anul 1852.

4—12

Urmează în Suplementul Nr. 46, anul 1904.

SUPLEMENT la „BISERICA și ȘCOALA“ Nr. 46. Anul 1904.

Proiect de lege

despre modificarea articolului de lege XXXVIII. din 1868 despre înmăntămîntul în școlile populare și a articolului de lege XXVIII. din 1876 despre autoritățile din școlile populare.

(Urmare.)

§. 50.

Dacă învățătorul e amovat din motivele înșirate în §-ul 49, în locul devenit vacant pe calea aceasta numește ministrul de culte și instrucțiune publică fără a mai ascultă pe susținătorul de școală, un învățător pe cheltuiiala resortului de instrucțiune, chiar și la școlile cari nu sunt ale statului; cu privire la cele susținute de confesiuni însă cu restrângerea, că învățătorul numit are să aparțină confesiunii al cărei caracter îl are școala. Dacă însă susținătorul de școale e în stare și aplecat să pună învățător în postul vacant, cu evaluare ireproșabilă, corespunzătoare punctului b) din §-ul 46 al legii prezente, și o dovedește aceasta înaintea comisiei administrative: ministrul de culte și instrucțiune va permuta pe învățătorul de stat dela școala aceasta, pe baza propunerii comisiei administrative.

§. 51.

Dacă la o școală care nu e de stat, învățătorul a fost de două-ori amovat, din motivele cuprinse în §-ul 49, ministrul de culte și instrucțiune o cassează și poate să ridice în locul ei școală de stat.

§. 52.

Autoritatea școlară confesională e datoare să înceapă cercetare disciplinară în contra învățătorului confesional care sub titlul întregirii de salariu ori cvinevenale primește ajutor de stat în vre-o sumă oarecare, la provocarea ministrului de culte și instrucțiune. În toate acele cazuri ce nu cad sub dispozițiile §-ului 49 în cari însă conform §-ului 7 din art. de lege XXVIII din 1876, procedura disciplinară are loc.

Autoritatea confesională efiptuește procedura disciplinară după normele sale proprii.

Dacă autoritatea superioară confesională nu începe procedura disciplinară în 15 zile dela primirea ordinațiunei, ori dacă nu o termină în curs de trei luni fără a se justifica în mod corespunzător, ori apoi, dacă în 15 zile dela aducerea sentinței nu o înaintează ministrului: va efiptui comisiunea administrativă procedura disciplinară, după dispozițiunile art. de lege XXVIII din anul 1876.

Fiecare autoritate confesională are să-și înainteze regulamentul disciplinar ministrului de culte și instrucțiune spre luare la cunoștință.

Ministrul de culte și instrucțiune poate de odată cu trimitera provocării cătră autoritatea confesională să introducă cercetare disciplinară, ori apoi ori-când în cursul acesteia să sisteze plățirea ajutorului de stat, și să-l detragă din salariul învățătorului, în întregime, ori în parte.

§. 53.

Dacă susținătorii de de școale comunale ori confesionale nu sunt în stare să dea din propriile lor mijloace cvinevenale stabilite în §-ul 35 al legii acesteia, respective contribuția care se poate repartiza pe

baza §-ului din art. de lege XXXVIII din 1868 cu privire la școlile comunale și venitele celorlalte fonduri cari pot fi întrebuințate pentru scopuri școlare sunt eshauriate: pe lângă aplicarea procedurii stabilite pentru întregirea salariului minimal învățătoresc se vor împărții susținătorii de școale de ajutor de stat și cu privire la acoperirea cvinevenalelor, în care caz, dacă învățătorul primește ajutor de stat numai sub titlul cvinevenale, vine aplicat § 52 al legii acesteia, iar dacă primește ajutor de stat sub titlul de cvinevenale și întregire de salariu, vin puse în aplicare dispozițiunile §§ ilor 46 și 52.

§. 54.

Dacă autoritatea bisericească condamnă pe învățătorul dela școala confesională, provăzut cu ajutor de stat sub titlul fie de salariu, fie de cvinevenale, la pederea oficiului, pe cale disciplinară, are să comunice sentința ministrului de culte și instrucțiune publică în curs de 15 zile. Ministrul în cursul unei luni dela primirea sentinței poate să introducă procedură nouă (disciplinară) cu cooperarea unui delegat al comisiei administrative, și pe baza acestei noue proceduri să croiască sentință nouă.

Dacă ministrul însă nu se pronunță în restimpul amittit sentința poate fi executată.

§. 55.

Ajutorul de stat, dat învățătorului dela școala poporală confesională pe baza legii prezente, fie sub titlul întregirii de salariu, ori al cvinevenalelor, este a se asemna la oficiul regesc de dare pe numele respectivului învățător, astfel ca să i-se plătească tot la trei luni, în mod anticipativ, pe baza cvitanței vidimate de inspectorul regesc de școale. Inspectorul de școale poate să vidimeze numai o astfel de cvitanță, pe care respectivul scaun școlar constată în mod oficios activitatea faptică a învățătorului.

§. 56.

Fiecare învățător ordinar aplicat întâiaș dată la școala poporală elementară de ori-ce caracter are să-și dovedească înaintea inspectorului regesc de școale cetățenia de stat, și are să pună jurământ în fața competentei autorități școlare, având a se cuprinde în jurământ și următoarele:

„Eu, N. N. ales (numit) învățător ordinar la școala elementară poporală din . . . jur pe Dumnezeu cel viu, că voi fi cu credință neclătită și nestrămutată față de M. Sa regele meu apostolic, față de patria ungară și legile ei sancționate, și că voi implini totdeauna conștiințos, cu credință și punctual datorințele împreunate cu oficiul meu și ordinațiunile autorităților înalte și supreme de patrie. Așa să-mi ajute Dumnezeu“.

La fondul regnicolar de penziune vine primit numai învățătorul care dovedește că a făcut acest jurământ. Inspectorul de școală poate vidima prima cvitanță despre ajutorul de stat acordat pentru întregirea salariului învățătoresc numai atunci, dacă învățătorul dovedește cu document că a făcut jurământul.

§. 57.

Învățătoria aplicată la școală poporală de ori-ce caracter, ori supraveghietoare aplicată la vre-un azil de copii de ori-ce caracter, în caz că se mărită altu-

ndeava, e considerată ca și cum ar fi demisionat din postul avut.

Capitolul IV

Instruarea și calificarea învățătorilor

§. 58.

În pedagogiile pentru învățători și învățătoare pot fi primiți numai tineri, respective fete, cari au cel puțin 14 ani, au terminat cu succes școala superioară poporală, ori cele patru clase inferioare ale școlii civile, ale unei școlii superioare de fete, ori ale unei școlii medii, și dovedesc aceasta cu atestat în regulă. Candidatul ce e de primit are să dovedească că *vorbește unghurește*, mai departe, să dovedească cu certificat de la medic cu cerc oficios de competență, că e sănătos cu privire la toate simfzirile și e de un fisic corespunzător ocupațiunei de învățător. Cel trecut peste anul 18 de etate nu poate fi primit.

§. 59

În pedagogiile pentru învățători și învățătoare instrucția durează *patru ani*. În fie-care curs nu pot fi primiți, de regulă, mai mulți de cât *30 de elevi*. Numărul acesta poate fi urcat numai cu aprobarea ministrului de culte și instrucțiune, și numai în cazul când spațul din respectiva sală de clasă (1.20 metru pătrat pe un elev) o condece aceasta. Elevii și elevele sunt a se instrua *separat*. Unirea pedagogiilor pentru învățători și învățătoare într'un organism comun, și sub administrație comună, împreunarea lor cu un institut de educație de altă categorie, mai departe susținerea lor în cursuri necomplete și contare: nu se permite.

§. 60.

Fie-care pedagogie de învățători și învățătoare trebuie să dispună:

a) De sale de clase corespunzătoare pentru numărul cursurilor și de localități corespunzătoare scopului instrucției și administrației școlare, cum și al așezării bibliotecii și de colecții de recvuzite școlare.

b) De grădină, care are să fie folosită la facerea exercițiilor agronomice, și de recvuzitele necesare pentru instruirea în economia de casă.

c) De un loc potrivit pentru gimnastică și de o sală de gimnastică.

d) De o școală de aplicație stătătoare din ambele cursuri ale școlii elementare poporale (zilnic și de repetiție), pentru a-se câștiga instrucția practică și intuițiunea. Școala de aplicație are să stea în legătură organică cu pedagogia și sub aceeaș administrație comună.

§. 61.

La pedagogiile de stat pentru învățători și învățătoare vin create gospodării și internate puse cu ele în legătură organică, a căror organizare o stabilește ministrul de culte și instrucție, după ascultarea opiniunei corpului profesoral.

Elevii săraci, diligenți și cu bună purtare, pot fi dispensați de tot ori în parte, dela plățirea taxelor pentru primirea în internat, eventual pot primi în locul acestei dispensări un ajutor în bani. Primirea în pedagogie și în internatul legat de ea, cum și acordarea favorului de stat se face din partea corpului profesoral, prezidat de inspectorul regesc de școlii ca reprezentant al ministrului de culte și instrucție (imputer-

nicire, pe care ministru poate să o datragă ori și când) și despre aceasta se face raport detaliat ministrului de culte și instrucțiune.

§. 62.

După primire elevul numai pe cale disciplinară poate fi eliminat din institut. Eliminarea poate să sune a) numai pantru institutul în care a fost primit, b) pentru toate institutele analoge din patrie; c) pentru toate institutele de ori-ce natură din patrie.

În cele două casuri din urmă sentința disciplinară este a se trimite ministrului de culte și instrucție și din partea institutelor confesionale, pentru-ca să o publice și esecute, după aprobare.

Regulele disciplinare și peste tot ordinea disciplinară și de studii o stabilește în cadrele legale ministrul de culte și instrucție, respective autoritatea supremă confesională a pedagogiei, — pe calea ordinațiunei. Autoritatea confesională are să înainteze statutul acesta ministrului de culte și instrucțiune.

§. 63.

Studii obligate în pedagogiile pentru învățători și învățătoare sunt următoarele: 1. Religie și morala, 2. pedagogia, anume: vieța trupească, vieța sufletească, instrucția în școala poporală și metodică, istoria educațiunei, organisaerea instrucției poporale în patrie; 3. propunerea practică; 4. limba și literatura maghiară; 5. istoria Ungariei și geografia universală; 6. constituția patriei ungare; 7. geografia ungară; 8. matematica 9. istoria naturală și chemia; 10. fisica; 11. agronomia (economia de casă); 12. musica și cântarea; 13. desemn și caligrafie; 14. lucru de mână; 15. gimnastica estinsă în pedagogiile de elevi și asupra dării la semn cu pușca, jocul, și 16. în institute în cari limba de propunere e cea maghiară, limba germană ori o altă limbă din patrie, ear' în institute cu limbă de propunere nemaghiară limba respectivă maternă.

În institute cu limbă de propunere maghiară, amăsurat trebuinței, se va mai putea propune vre-o limbă din țară, însă nu ca obiect obligat de studiu.

De la studiarea obiectelor obligate nu poate fi dispensat nimeni pentru totdeauna. Pe timp anumit, care însă să nu treacă peste trei luni, poate să dea dispensare corpul profesoral din motive sanitare trecătoare, dar' numai cu privire la obiectele înșirate sub punct 12—15. Numărul oarelor de studiu de pe săptămână poate să fie pentru elevi 30, cu obiectele es-traordinare cel mult 32.

§. 64.

În pedagogiile pentru învățători și învățătoare, înființate și susținute din partea statului, a comunei, societăților, ori privaților, toate obiectele obligate au să fie predate *în limba maghiară*.

Limba de propunere în pedagogiile confesionale o stabilește respectiva autoritate, dar' chiar și în aceste, dacă limba de propunere nu e cea maghiară sunt a se predă *în limba maghiară*, limba și literatura maghiară, istoria, geografia, și constituția Ungariei, cari formează obiecte de esaminare la esamenul de calificare, cel puțin în atâtea ore pe săptămână, în câte se predau la pedagogiile de stat.

(Va urma).